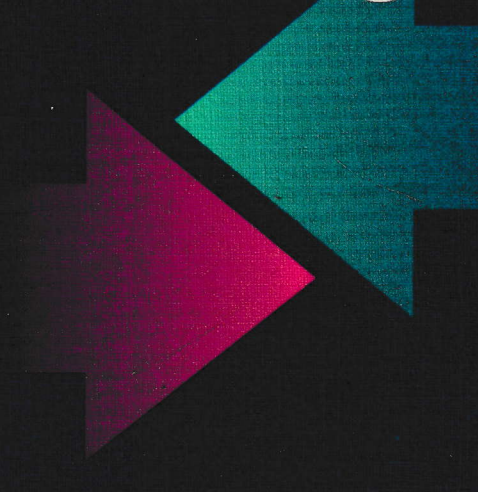

Mikael Kielberg
Jan Spangenberg

Socialrettens almindelige del

Fordringers stiftelse
og ophør

GADJURA

Forord

Bogens centrale emne er sociale fordringers stiftelse og ophør.

Det har i mange år i mit daglige arbejde med sociale sager været et problem, at der ikke fandtes én socialrettens almindelige del. En bog der behandlede nogle generelle problemer i socialretten. Disse problemkomplekser er behandlet spredt i ministerielle vejledninger, artikler i Ugeskrift for Retsvæsen, Juristen eller JURAINformation, men der findes ikke en samlet gennemgang. Det har gjort det svært at danne sig et overblik over socialretten. Både for os der er midt i det, men sandelig også for folk, der står foran at skulle sætte sig ind i socialretten, herunder nye medarbejdere og studerende. Jeg har derfor længe haft lyst til at samle de relevante dele af obligationsretten, der har betydning for socialretten i en bog.

Bogen belyser hvilken kommune, der har den stedlige kompetence til at handle, de retlige problemer ved tilbagebetaling, modregning, forældelse og giver et overblik over inddrivelse af sociale fordringer. Altså ikke i første omgang en bog, der gennemgår de socialforvaltningsretlige problemer.

Det er hensigten, at bogen skal dække behovet for en opslagsbog i det daglige arbejde med sociale sager og dække det stigende behov på mange uddannelsessteder for en lærebog.

En tak til Jan Spangenberg for en enorm arbejdsindsats og et dejligt samarbejde.

En tak til Jans og min arbejdsplads, Ankestyrelsen, for tilladelse til anvende resuméer fra Sociale Meddelelser (SM) i det omfang, det var formålstjenligt i fremstillingen.

En tak til Jens Rasmussen for tilladelse til at benytte et notat, som vi i fællesskab havde udarbejdet i 1991. Notatet har dannet grundlag for en videre forarbejdning i kapitel 2 om opholdskommuner og refusion.

Endvidere rettes en tak til Det Saxild'ske Familiefond for økonomisk støtte.

Skrivning af en bog over en længere periode betyder selvfølgelig, at der er andre ting, der ikke kan gøres. Det går derfor udover de nærmeste. En tak til Vivi, min kone, og Nathalie, min datter, som i hele perioden har set stort på de strenge krav til hvem, der skulle udføre pligterne i hjemmet, og som har udvist overbærenhed med mig.

Søborg, 18. september 1994.

Mikael Kielberg

© GadJura A/S

Fotografisk, mekanisk eller anden gengivelse eller mangfoldiggørelse af denne bog eller dele heraf er ikke tilladt ifølge gældende dansk lov om ophavsret.

Produktion: LM'Design
Tryk: Jespersen Offset aps

Udgiver: GadJura A/S
Drejøgade 11, 2100 København Ø
Tlf.: 39 27 73 80

ISBN 87-607-0000-9

Indholdsfortegnelse

Introduktion	13
---------------------	----

Kapitel 1. Stiftelse

1. Ansøgning og oplysningspligt	15
2. Hjemmel	16
2.1. Begunstigende forvaltningsakter	18
2.2. EU-ret	20
3. Retssubjekt	21
4. Stiftelsestidspunkt	23
4.1. Ved ansøgningen	24
4.2. Loves ikrafttrædelse	25
4.3. Praksisændringer	25
5. De enkelte loves almindelige bestemmelser	26
5.1. Bistandsloven	26
5.2. Pensionsloven	27
5.3. Delpension	28
5.4. Børnetilskud	29
5.5. Børnefamilieydelse	29
5.6. Sygedagpenge	30
5.7. Boligstøtte	30
5.8. Arbejdsskadeforsikring	31
5.9. Sammenfatning	31

Kapitel 2. Opholdskommune og refusion

1. Indledning	33
----------------------	----

2. Bistandsloven	34
2.1. § 10	34
2.1.1. Begrebet opholdskommune i § 10	35
2.1.2. Kommunen har den stedlige kompetence til at handle	36
2.1.3. Elementer ved fastlæggelse af hvilken kommune, der er opholdskommune	37
2.1.4. Opholdskommuneregler for gifte og personer under 18 år	40
2.1.5. Øjeblikkelig bistand, jf § 10, stk 4	44
2.1.6. Delegation af kompetence mellem kommunalbestyrelser til at træffe afgørelser efter bistandsloven	45
2.2. Refusion efter bistandslovens § 11	46
2.2.1. Baggrunden for reglen	47
2.2.2. Betingelser for refusion efter § 11, stk 1, nr 1	48
2.2.3. Betingelser for refusion efter § 11, stk 1, nr 2	53
2.2.4. Betingelser for refusion efter § 11, stk 1, nr 3	54
2.2.5. Betingelser for refusion efter § 11, stk 2	55
2.2.6. Betingelser for refusion efter § 11, stk 4	55
2.2.7. Refusionskravet, herunder stiftelse og omfang	56
2.2.8. Ophør af retten til refusion	60
2.3. Refusion efter bistandslovens § 47 om flyttehjælp	68
2.3.1. Refusion efter § 47 om bolig- og erhvervsmæssige forbedringer	69
2.3.2. Refusionskravets stiftelse	71
2.3.3. Ophør af retten til refusion	71
2.4. Hvornår anvendes § 11 og hvornår § 47	72
2.5. Ankeregler	72
3. Pensionsloven	73
3.1. I flyttesituationen	74
3.2. Betalingsforpligtelser	75
4. Sygedagpengeloven	76
5. Oversigt over handle- og betalingsforpligtelse samt refusionskrav efter bistandsloven og bopælsforpligtelse efter pensionsloven	76

Kapitel 3. Betaling for serviceydelser

1. Serviceydelser	80
--------------------------	----

2. Hjemmel for betaling	80
3. Hvem hæfter for betaling af ydelsen	81
4. Beregningsgrundlag	83
4.1. Ophold i daginstitution	84
4.2. Ophold på plejehjem	85
5. Efterregulering	86
5.1. Ulovbestemt efterbetaling	87

6. Stiftelsestidspunktet for betaling- og efterreguleringskrav	88
---	----

Kapitel 4. Tilbagebetaling

1. Indledning	89
2. Hæftelse ved tilbagebetalingskrav	90
2.1. Stiftelsestidspunkt	94
3. Fakultativ/obligatorisk krav om tilbagebetaling	94
4. Tilbagebetaling af beløb, der er modtaget med rette	95
4.1. Underretning om tilbagebetalingspligt	97
4.2. Gennemgang af de enkelte tilbagebetalingssituationer	99
4.2.1. Uforsvarlig økonomi	99
4.2.2. Likviditetsmæssige problemer	109
4.2.3. Kollektiv arbejdsstrid	113
4.2.4. Terminshjælp	114
4.2.5. »Dobbeltdækning«/dobbeltforsørgelse	115
5. Tilbagebetaling af ydelser, der er modtaget med urette	118
5.1. Årsager til fejludbetalinger	119
5.2. Obligatorisk krav om tilbagebetaling	120
5.3. Lovgrundlag for tilbagebetaling	121
5.4. Ansvar for fejludbetalingen	123
5.4.1. Myndighedsansvar	123
5.4.2. Ansvar hos modtageren	127
5.4.2.1. Oplysningspligt	127
5.4.2.2. Mod bedre vidende	135

6. Efterregulering af pension	142
7. Frakendelse af pension	143
8. Ulovbestemt tilbagebetaling indenfor socialretten	146
8.1. Dobbeltforsørgelse	147
8.2. Conductio indebiti	148
9. Erstatning/socialt bedrageri	150

Kapitel 5. Modregning

1. Indledning om modregning	151
2. Den almindelig adgang til modregning (ulovbestemt)	153
2.1. Gensidighed mellem hovedmand og modregner	153
2.2. Forfaldstid	157
2.3. Udjævnighed eller kravene er af samme art	157
2.4. Modregning udelukket	157
2.5. Udvidet adgang til modregning ved konnekse krav	158
3. De specielle regler om modregning (lovbestemte)	160
4. Sammenfatning af den lovbestemte modregningsadgang	166

Kapitel 6. Forældelse

1. Generelle forældelsesregler	168
1.1. Danske Lov 5-14-4	168
1.2. 1908-loven	170
1.2.1. Forældelse efter § 1, nr 2 om løbende ydelser	170
1.2.2. Forældelse efter § 1, nr 5 om arbejdsskader	171
1.2.3. Forældelse efter § 1, nr 6 om tilbagesøgningskrav	171
1.2.4. Hvornår løber forældelsesfristen fra	172
2. Specielle forældelsesregler	172

2.1. Refusionskrav efter bistandsloven	172
2.2. Tilbagebetalingskrav efter bistandsloven	174
2.3. Pensionsloven	175

3. Passivitet	176
---------------------	-----

Kapitel 7. Inddrivelse

1. Inddrivelse på frivilligt grundlag	177
2. Tvangsinddrivelse	181
3. Sammenfatning	184

Bilag 1. Socialrettens specielle del

De enkelte loves specielle ydelser	186
Bistandsloven	186
Pension	187
Delpension.	188
Børnetilskud	188
Børnefamilieydelse	189
Sygedagpenge.	189
Boligstøtte	190
Arbejdsskadeforsikring	190

Bilag 2. Sagsbehandlingsregler

Sagsbehandling	192
Vejledning	192
Repræsentation	193
Hurtig og smidig sagsbehandling	193
Indhentelse af oplysninger	193
Officialmaksimen	194
Partshøring	194
Retten til at afgive udtalelse	195
Aktindsigt	195

Myndighedens udformning af egne skrivelser	196
Begrundelser	197
Inhabilitet	197
Notatpligt	197
Tavshedspligt	198
Videregivelse af oplysninger	198
Klagevejledning	199
Klageregler	199
Klager over sagsbehandlingen	200
 Litteraturliste	 201
 Afgørelsesregister	 202
 Stikordsregister	 205

Introduktion

Bogen gennemgår de juridiske problemer, der opstår ved sociale fordringers stiftelse og ophør.

Det første kapitel beskriver til hvem og under hvilke betingelser, der kan udbetales sociale ydelser. Herunder også en gennemgang af forholdene omkring ansøgningen og ansøgerens oplysningspligt og tidspunktet for, hvornår en ansøger er berettiget til en ydelse. Hjemmelsspørgsmålet behandles også, fordi ydelsen kun kan udbetales, såfremt der er hjemmel til at udbetale den. Der er herefter en beskrivelse af de almindelige betingelser i alle sociale love. I bilag 1 er der en gennemgang af de enkelte loves specielle ydelser. Kapitlet indeholder ikke en gennemgang af de formelle regler om sagsbehandling, men der er i bilag 2 en kortfattet gennemgang om de forvaltningsretlige krav til sagsbehandling. Det andet kapitel indeholder en gennemgang af hvilken kommune, der har den stedlige kompetence til at handle og hvilken kommune, der skal betale. Dette er et stort kapitel. Det kan være svært at afklare, hvornår en kommune skal handle, og i hvilke situationer, den kan få refusion fra en tidligere kommune, når borgeren flytter i en hjælpsperiode. Der er derfor mange afgørelser, der skal gennemgås. Dernæst et kapitel om borgerens betaling for serviceydelser, herunder efterregulering. De ydelser, der skal betales for, er kun serviceydelser i bistandsloven. Ydelserne efter de andre sociale love skal der ikke betales for, og de behandles derfor ikke i dette kapitel.

Det er nu afklaret hvem, der skal have ydelsen, hvilken kommune, der skal behandle ansøgningen, hvilken kommune, der skal afholde udgiften, og endelig om der er tale om en serviceydelse, for hvilken borgeren selv skal betale. Resten af bogen beskriver de situationer, hvor der opstår problemer med ydelsen. Det hyppigst forekommende problem er tilbagebetaling af ydelsen, som gennemgås før de andre situationer, hvor der er problemer med ydelsen. Der kan også opstå modregningssituationer, som rejser nogle generelle betænkeligheder. Disse problemstillinger behandles i kapitel 5. Efter en tid kan kravene forældes. Kravene falder således bort på grund af alder. Bogens sidste kapitel omhandler inddrivelse af fordringer. Dette er den ultimative måde at få et mellemværende afviklet på. Det er det sidste skridt, og skal i videst muligt omfang undgås.

Bogen foretager således en opdeling af socialretten i tre dele, nemlig 1) socialrettens almindelige del, 2) socialrettens specielle del (ydelse) og 3) sagsbehandlingsregler. Alle tre dele behandles, men socialrettens almindelige del om sociale fordringers stiftelse og ophør er bogens centrale emne. Bagerst i bogen er der følgende bilag og registre: Bilag 1: Socialrettens specielle del i hovedtræk, bilag 2: Sagsbehandlingsregler, samt afgørelsesregister, stikordsregister og litteraturliste.

Socialrettens almindelige del gennemgår generelle juridiske problemer, som kan opstå ved sociale fordringers stiftelse og ophør.

Følgende emner bliver behandlet:

- Til hvem og under hvilke betingelser kan der ud-betales sociale ydelser,
- kommuners handle- og betalingsforpligtelser,
- betaling for serviceydelser,
- tilbagebetaling af sociale ydelser,
- ydelser, der falder bort på grund af alder (forældelse),
- det offentliges opkrævning af restancer.

Endvidere bliver sagsbehandlingsreglerne og socialrettens specielle del kort gennemgået i to bilag.

Socialrettens almindelige del er velegnet som værktøj i dagligdagen for ansatte i kommuner, amter og for advokater, der arbejder med sociale sager. Bogen kan til-lige med fordel anvendes ved undervisning i sociale fag.